

KUNST IN JE NAVEL

De (door)werking van de kunstpraktijk op 1,5 meter

Nu we tijdens de intelligente lockdown thuis moeten gaan werken, maar de behoefte aan contact groter is dan ooit en de zinnelijke (totaal)ervaring van veel kunstwerken ontoegankelijk is, is het de vraag wat voor kunst zinvol op afstand gemaakt kan worden? Waar makers nu noodgedwongen extra veel tijd voor concentratie in hun atelier of thuissituatie moeten vinden, is het de vraag welke ruimte ze als makers artistiek-inhoudelijk kunnen en willen betreden en hoe ze hun gebaar kunnen maken, vanuit hun handtekening waarin hun unieke ambacht en motivatie samenkomen. Gaan ze zich concentreren op traditionele media of niet? Kunnen ze de hun praktijk in de breedte van hun werk wel beoefenen nu workshops, educatie en meer onder druk staan? In dit project gaan we op bezoek bij kunstenaars in Eindhoven om hun verhalen te verzamelen, en reflecteren we met curator en oud Platform Bk directeur Joram Kraaijeveld op de situatie

van kunstenaars.

Tegelijkertijd staat de kunstpraktijk in haar breedte meer dan ooit onder druk. Als zelfstandigen werken kunstenaars erg divers; ook educatie en participatie zijn vaak deel in hun werk. Er zijn perioden dat ze druk werken aan een werk in opdracht, wellicht op locatie, of aan een expositie. Er zijn perioden dat ze druk bezig zijn met galerie exposities, beurzen en verkoop of perioden waarin ze nieuw werk ontwikkelen, veel adviseren, workshops geven of doceren. Er zijn veel varianten in de praktijk van

de kunstenaar als opdrachtnemer en veel vormen van ondernemerschap die vaak naast elkaar bestaan. Juist daarin is de praktijk van de kunstenaar nu erg moeilijk zichtbaar te maken voor de overheid en zichtbaar te krijgen door de overheid, die wel bereid is steun te geven aan deze praktijken maar er moeilijk structuur aan kan geven.

Werken vanuit thuis laat de kunstenaar ook terugkeren naar het atelier. Daarmee wordt het atelier, als plek waar kunst wordt gemaakt, opnieuw een factor van betekenis. In welke mate is het atelier nu van waarde en voortvloeiend: biedt een

terugkeer naar het idee van het geïsoleerde romantisch genie nu mogelijkheden? Waar recente jaren veel debat was over de rol van het kunstenaarsatelier, vooral onder invloed van social

practice, relational aesthetics en de breder vraag naar de betekenis van kunst alsook onder invloed van een werkpriktijk waarin het ambacht zich verruimde met de invloed van ingehuude of uitbestede arbeid, bleven er natuurlijk ook kunstenaars werken in traditionele media zoals schilderijen die grotendeels in het atelier door hen zelf worden gemaakt. De discussie rond het atelier, als baken van een kunstbegrip, is ook niet nieuw; al in de jaren 50 en 60 werd gebroken met het romantisch idee van de kunstenaar op zijn atelier, met bijzonder voorbeelden zoals Robert Smithson die met zijn land-art het landschap als zijn pallet nam of de conceptuele beweging die sterk vanuit de conceptuele denkruimte werkte.

Door deze thema's aan te halen, hopen we concentratie en gesprek te vinden over de (door)werking van de kunstpraktijk op 1.5 meter.

KUNST IN JE NAVEL

Met dank aan:

Guus van der Velden

Anne Ligtenberg
Mats Horbach

Tijs Rooijackers

Karin van Pinxteren

Jos van der Sommen

OC Flo
Samenwerking met Alissa+Nienke
Fotografie Ronald SmitsFoto: Archief van Abbemuseum
Woensel Supercoll!

Foto Peter Cox

Foto Peter Cox

Stijn Peeters

Toos Nijssen

Joram Kraaijeveld

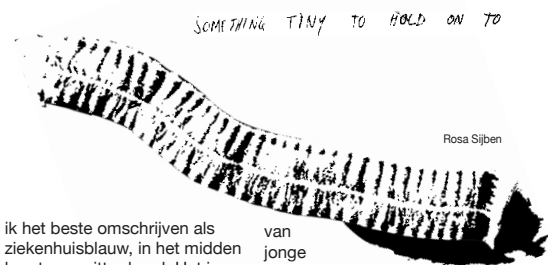
Freek Lomme

Seth Driessen

Collum

Editor
TekstEditor
Vormgeving

Van een afstandje, kunst uit ateliers in zelfisolatie

Joram Kraaijenveld

Er is al veel geschreven en gespeculeerd over de gevolgen van de COVID-19 pandemie voor de productie, verspreiding en beleving van kunst. De amateur zou zijn herintrede krijgen om in de behoefte aan kunst(beoefening) te voorzien en de tijd in de woonkamers te vullen. De internationalisering van biënnales en kunstbeurzen zou voorlopig tot stilstand komen, regionalisering komt er voor in de plaats. Toch zal de verkoop van kunst online verder gaan, sommige kunstenaars boden de afgelopen weken al vanuit hun atelier werk aan op sociale media. Ook zouden de reisrestricties nieuwe interesse opwekken in het denken over de gemeenschap en dito kunstprojecten.

Voorbij de speculatie zijn ook al de eerste gevolgen zichtbaar. Ontslagrondes bij grote musea en zelfs de eerste sluitingen door faillissement van kunstinstellingen. Musea zijn hun collecties en tentoonstellingen online gaan ontsluiten, om geen relevantie of publiek te verliezen. Tate Britain heeft in samenwerking met The Guardian iedere dag een nieuwe kunstquiz. En overal in Nederland zijn snel- of spoedloketten geopend zodat de kunstenaars een klein budget krijgen toebedeeld voor hoe lang het duurt, in ieder geval de eerste paar maanden. Zo kunnen kunstenaars projecten opzetten die reflecteren op de ontstane situatie. Desondanks staat bij veel kunstenaars en instellingen het water aan de lippen, waardoor ze enerzijds uitzien naar financiële ondersteuning en anderzijds staan te popelen om weer voorstellingen en tentoonstellingen te maken om inkomsten te kunnen genereren. Op het moment van schrijven zijn de eerste maatregelen versoepeld, we komen uit de opgelegde zelfisolatie met een zeer onzeker vooruitzicht. Het gevecht om voortbestaan is in alle hevigheid aan de gang in de kalmte van deze comateuze toestand. Hoe komen we eruit? Nu het publieke leven stapsgewijs wordt uitgebreid is het des te duidelijker dat er ook veel kunstprojecten voor onbepaalde tijd niet mogelijk zullen zijn: geen festivals, geen concerten en waarschijnlijk ook volgend jaar geen Mattheüs-Passion. Een interessante ontwikkeling die in de afgelopen drie maanden zich heeft voltrokken, is dat veel kunstenaars manieren hebben gevonden om zonder tussenkomst van kunstpodia of bemiddelaars publiek hebben weten te bereiken. In deze

tekst wil ik een aantal van deze projecten uitlechten en er op wijzen dat deze projecten er voor hebben gezorgd dat ik ondanks de grotere afstand dichterbij kunstenaars betrokken was. Deze paradox is tekenend voor deze periode van opgelegde zelfisolatie. Een toestand waarin het belang van het kunstenaarsatelier als plek van creatie meer dan evident is.

Iris Bouwmeester
Op 20 maart, een week na de afkondiging van het stilleggen van het publieke leven, publiceerde kunstenaar Iris Bouwmeester haar corona drawings day 1. De tekening laat een golvende wolk zijn bestaand uit honderden grijze potloodstreepjes, met in het midden vijf gaten die doen denken aan de vorm van een meer op een topografische kaart. Corona drawings day 71 van 31 mei zal de laatste in de serie zijn. Iris heeft in drie maanden een waanzinnige verzameling tekeningen gemaakt van duistere en lichte, samengeklonterde en open, ijzerwollige en gladgepolijste vormen. Naast het tellen van de dagen geeft het ritme van deze prachtige tekeningen ook een volharding weer. Iedere dag zag ik en velen met mij weer een tekening uit haar atelier in Breda. Iedere dag keek ik over de schouder mee op de tekentafel. Op 8 mei was er geen tekening, maar wel een bericht in potlood op papier die op een andere actualiteit inging: 'Geen gedeputeerde cultuur. X Geen tekening. Ik neem even wat vrije tijd.'

Op 23 april berichtte kunstenaar Rosa Sijben op haar Facebook-pagina in het Engels: 'Beste vriend, ik kijk uit naar het moment dat ik weer kunst met jou kan delen. Fysiek, persoonlijk. Zal ik tot die tijd Something Tiny To Hold On To opsturen? Stuur me je adres en dank aan het @mondriaanfonds om me in leven te houden deze dagen. Lieve groeten, Rosa.' Een genereus gebaar, vond ik. Deze wil om te delen of samen te beleven, verandert in tijden van corona-crisis in een actie van solidariteit. Ik stuurde mijn adres op en wachtte met geduld en nieuwsgierigheid af wat ik zou ontvangen. Wat zou Rosa vanuit haar atelier opsturen? Wat zou ik kunnen vasthouden wat zij in haar atelier heeft gemaakt, ook in haar handen heeft gehad? Op 6 mei ontving ik een envelop met daarin een geribbeld, rekbaar en gelaagd stukje papieren stof. Het was niet langer dan tien centimeter en slechts twee centimeter breed. De kleur kan

ik het beste omschrijven als ziekenhuisblauw, in het midden loopt een witte draad. Het is moeilijk om dit object thuis te brengen, maar het is wel iets kleins om vast te houden.

Op 28 april liep kunstenaar Teun Castelijin in een wel heel bijzonder tenue over het Buikslotermeerplein in Amsterdam Noord, dat online te volgen was. Bedekt met een installatie van rode, paarse, gele en witte gerbera's vormde hij een eenpersoonsbloemencorso. Castelijin was op weg naar Janko Spreitzer, zijn buurvrouw Hanne Zijstra vond dat Janko een bloementje had verdiend. Samen met kunstenaar Sasja Strengtholt heeft Castelijin dit bijzondere kunstproject met de titel Corona Corso ontwikkeld, die ze meerdere malen zullen opvoeren. Castelijin zegt erover in Het Parool: "Een bloemencorso, maar dan aangepast aan de Covid-19 voorschriften. Op veilige afstand van ons en van elkaar te bekijken, vanaf je balkon, vanachter je raam of vanuit je tuin." Castelijin en Zijstra reageren – bedoeld of onbedoeld – met het Corona Corso ook op de voordracht van het Nederlandse bloemencorso als werelderfgoed bij Unesco in februari van dit jaar. En daarmee reageren ze ook op de standpunten van VVD-kamerlid Thierry Aartsen die sinds 2018 pleit voor een opwaardering voor de volkscultuur in de cultuurdorpen in de Tweede Kamer. Aartsen stelde in 2018 de vraag: 'waarom krijgt het Concertgebouwworkest miljoenen subsidie en het bloemencorso niets?' Waar hij vervolgens aan toevoegde dat de mensen ieder jaar weer op zoek moeten naar een goede werkruimte om de bloemencorso's te kunnen maken. Met Corona Corso ontzenuwen Castelijin en Zijstra op een subtiele manier Aartsen's schijntegenstelling tussen hoge en lage cultuur. Alle vormen van cultuur hebben baat bij een betaalbare werkruimte waar de meest fantastische dingen gemaakt kunnen worden.

Op 8 mei publiceerde kunstenaar Lola Bezemer de video Pink op haar YouTube-kanaal. Het openingsshot van de video toont een lange lap roze stof die klappert in de wind. De stof zit als een soort grote cape om Lola heen, terwijl zij met een verbeterd gezicht tegen de wind over de dijk langs de Waal fietst. Vorige zomer heeft ze de video gemaakt tijdens haar verblijf in het atelier van Derde Wal in Nijmegen, maar het werk is dit jaar gepubliceerd in een online serie van videowerken

van jonge kunstenaars dat speciaal in corona-tijd is opgezet: Work on Display – the Quarantine Way. Vanwege deze context kon ik niet anders dan de enorme roze cape lezen als een referentie naar de maatregel van anderhalve meter afstand houden. Alle fietsers moeten met een grote boog om Lola heen fietsen, willen ze geen klap van de stof in het gezicht krijgen. Of Lola een voorspellende gave heeft, daar durf ik me niet aan te wagen. Wel stel ik graag dat het geweldig is dat Derde Wal atelierruimte aan netafgestudeerde kunstenaars aanbiedt om kunst te maken.

Deze vier voorbeelden zijn maar een kleine greep uit de vele kunstwerken die in deze tijd zijn gemaakt. Alle vier geven ze blijk van artistieke veerkracht. De nieuwe omstandigheden waar we ons in vinden zijn voor deze kunstenaars geen tegenslag maar vormen een uitdaging. Er spreekt een optimisme uit het delen van de werken. Ondanks dat we elkaar niet fysiek kunnen ontmoeten in de publieke ruimtes, vinden kunstenaars genoeg andere manieren om kunst te delen. Kunst uit hun ateliers dat rechtstreeks naar je toe komt per post of post. Het is belangrijk om stil te staan bij het belang van hun ateliers. Deze opgelegde zelfisolatie heeft versterkt zichtbaar gemaakt dat het atelier de plek is waar kunst wordt gemaakt. Kunstenaars moesten zich terug trekken in hun ateliers. Om met kunst in aanraking te komen nu instellingen gesloten waren, vielen we terug op deze ruimtes die veilig en toegankelijk (te maken) zijn. Deze infrastructuur van betaalbare ateliers is in reguliere tijden al belangrijk, maar was in de afgelopen maanden nog belangrijker. In reguliere tijden staat deze infrastructuur al onder druk omdat ateliers schaarser, duurder en contracten flexibeler worden. Door de terugloop in inkomsten staan veel kunstenaars voor een moeilijke keuze: een atelier zeg je niet zomaar op. Laten we er voor zorgen dat de we blijven investeren in betaalbare woon- en werkruimtes voor kunstenaars. De COVID-19 pandemie heeft wederom zichtbaar gemaakt hoe belangrijk een betaalbare werkruimte zijn voor een kunst die leeft, vragen stelt, troost biedt, spanningen ontzenuwt en nog zo veel meer.

Tijs Rooijackers

Waar verdien je normaal gesproken je geld mee en is dat nu veranderd? Welke activiteiten verricht je normaal gesproken en waar voer je die uit? Is dat veranderd in deze situatie?

Mijn grootste bron van inkomen is werk in opdracht, zowel permanente werken in de openbare ruimte als meer tijdelijke installaties voor culturele instellingen en evenementen. Daarnaast doe ik af en toe workshops als daarnaar gevraagd wordt. Voor nu ben ik nog wel even zoet met de al lopende opdrachten. De laatste dag dat we handen mochten schudden werd er een mooi project waarvan initieel de opening 17 mei zou plaats vinden goedgekeurd maar door de omstandigheden nu verplaatst naar begin juli. Voor een mooi project bij Sint Lucas; NO SCHOOL had ik net een workshop reeks afgesloten en werd gekeken of we dit landelijk uit konden rollen, dat is nu on-hold gezet. Normaal gesproken bereid ik mijn werk voor in mijn atelier waarna ik het ergens installeer of als het werk in de openbare ruimte betreft, uitbesteed en het in een fabriek gemaakt wordt en door een aannemer uitgevoerd wordt. Vooralsnog kan ik deze manier van werken voortzetten.

Belemmert de Corona crisis je activiteiten? Heeft de crisis jouw werkpraktijk onder druk gezet? Zo ja, in welk opzicht?

16 mei zou ik met een reisbeurs naar Oslo vliegen om daar een week lang het kunstklimaat aldaar te ondervinden. Met een uitstapje naar NKD residentie te Dale om mezelf daar voor te stellen om mijn kansen te vergroten;

Ik aas al een paar jaar op een residentie van twee maanden daar; terug mn artistieke tunnel in zoals tijdens mijn academietijd. Maar met mij zo'n 1800 andere aanmelders

voor de 20 plekken die jaarlijks gehonoreerd worden. Deze reis is uitgesteld en zal waarschijnlijk pas weer plaatsvinden als de selectie van volgend jaar al gehouden is... Voor een straat opdracht in Tilburg waar ik nog vooral met de bewoners bezig was om informatie te vergaren viel door de Corona in ene stil. We hebben er voor gekozen om een straatkrant te maken met de oproep aan bewoners om foto's en artikelen te produceren die in de volgende krant zouden komen. Dit loopt nu maar is echt niet mijn ding en heb dit vooral uitbesteed. Ook contact met belanghebbende loopt hierdoor niet meer face to face maar via een scherm. Ik merk dat ik veel minder snel contact leg via dat medium waardoor het contact niet optimaal verloopt en het project dus niet optimaal uit de verf gaat komen. En waardoor een vervolg opdracht kleiner wordt; ik zag veel mogelijkheden deze opdracht uit te breiden maar door het ietswat verwachte contact heb ik niet meer de energie hiervoor te gaan... Mede reden voor het tekort aan focus/energie voor mn werk is de werk-vakantie-sfeer die er thuis hangt doordat mijn twee zoontjes niet naar school mochten waardoor veel minder vrije werk ruimte/tijd overbleef. Voor nu voel ik niet dat mijn werkpraktijk onder druk staat maar ik maak me wel zorgen over de toekomst.

Voel je je gekend in je praktijk als zelfstandige? Snappen mensen waar je mee bezig bent denk je?

Vast wel, I don't know. Ik wordt gevraagd om dingen te doen en tegen betaling dus het zal wel zo zijn.

Brengt de veranderde situatie nieuwe artistiek inhoudelijke perspectieven en technische mogelijkheden?

Kan je dat beschrijven?

Een concept dat al een tijdje sluimerde heb ik nu aangegrepen voor uitvoering. Omdat musea dicht zijn en veel mensen thuis zitten dacht ik dat dit een mooie gelegenheid was de openbare ruimte te bereiken met tijdelijke ingrepen. We hebben een plannetje geschreven en aangedragen bij

het Snelgeldfonds. We wachten nu op een GO. Boompilj heet het project. Hierin ga ik schuine bomen tot pijlen omtoveren. Ik heb verschillende kunstenaars gevraagd om de pijl punten als canvas te

Hierin ga ik schuine bomen tot pijlen omtoveren"

gebruiken zodat ook andere kunstenaars werk kunnen maken en presenteren middels dit project. Sowieso is het werken in de openbare ruimte in deze tijd wel handig: mensen zijn veel buiten om te wandelen en fietsen omdat ze hun reguliere (culturele) activiteiten missen. Met de versnelde lancering van Boompilj kan ik hiervan profiteren...

Heb je het gevoel dat er nu anders naar de positie van de kunstenaar wordt gekeken?, ook formeel?:
Geen idee.

Hoe zie je de toekomst?:

Hoe zie je de toekomst?: ik vrees enerzijds, qua opdrachtwerk erg voor de toekomst. Ik denk dat geld hebbende de komende tijd echt andere prioriteiten hebben dan een kunst project/opdracht/werk aan te gaan. Als deze crisis precies een jaar geleden zou zijn gekomen zou ik echt de pineut zijn geweest. Nu echter heb ik door een financieel succesvol jaar een aardige buffer en geniet ik momenteel nog twee jaar van een werkbijdrage bewezen talent van de Mondriaan stichting. De komende twee maanden kan ik nog wel vooruit met mijn opdrachten werk dat af moet. Ook al vrees ik dat het opdrachtwerk echt even minder gaat zijn kan eerlijk gezegd ook niet wachten dat ik eindelijk echt in mijn vrije eigen werk kan duiken. Nu gebeurt dat altijd even kortstondig tussendoor. Maar/En, zoals ik in de crisis van 2011 Woensel Supertoll! Bedacht zal er nu wel weer iets uit mijn brein ontspruiten dat ons verder brengt.

Tijs Rooijackers 2020

Guus van der Velden

Het vaste bestanddeel van mijn inkomen bestaat uit een toelage die op zijn minst enige mate van continuïteit toelaat. Hoewel dit redelijk wat mentale ruimte biedt, is de financiële speelruimte niet altijd even groot. In 2017 ontving ik echter een Werkbijdrage Jong Talent vanuit het Mondriaan Fonds. Des- tijds ben ik daarmee op een intelli- gente manier

omgegaan zodat ik ook nu daar nog steeds in bepaald mate uit kan putten. Verder heb ik af en toe wel wat werk verkocht en hier en daar wat inkomen vergaard door een tekst te schrijven of een presentatie te geven. Tot de zomer van 2019 ben ik meeste dagen van mijn leven bezig geweest met mijn eigen praktijk, waarvoor ik altijd een atelier heb gehad. Eerst was dit de grootste ruimte in mijn sociale huurwoning, later op een aparte locatie in het Temporary Art Centre, Eindhoven. In het najaar van 2019 heb ik echter besloten een galerie te openen in Eindhoven met de naam Ixhxb. Deze is gelegen in een klein winkelpand van ongeveer 55 vierkante meter aan de Geldropseweg en daar heb ik tevens een beperkte werk- en opslagruimte. De eerste tentoonstelling opende op 16 februari, dezelfde dag als waarop nu wordt vermoed dat de eerste COVID-19 patiënt in Nederland is aangekomen.

Wat je ook doet in de kunst en op welk niveau, er is altijd een bepaalde mate van financiële onzekerheid. Voordat ik startte met de galerie had ik dus al rekening gehouden met een situatie waarin er gedurende één of meerdere jaren nauwelijks of geen inkomsten zouden zijn. In mijn directe dagelijkse bezigheden is er dus weinig veranderd sinds de uitbraak van het Corona virus en om eerlijk te zijn denk

“In het najaar van 2019 heb ik echter besloten een galerie te openen in Eindhoven met de naam Ixhxb”

ik dat je een zeer beperkte blik hebt op je beroep als je in de kunst werkt en niet voorbereid bent op een situatie waarin er niet elke week even veel geld binnenkomt. Dat gezegd te hebben is er wel een last gevallen op de galerie waarop ik moeilijk heb kunnen anticiperen. De eerste opening van de galerie was tamelijk druk bezocht, maar sinds de aankondiging van de eerste

maatregelen is het om eerlijk te zijn bijzonder stil geweest. Musea moesten noodgedwongen hun deuren sluiten en de reactie die ik heb gezien in de rest van de kunstwereld is er een die nog het best te verklaren is

met financiële overwegingen. Vrijwel iedere non-profit instelling heeft zijn deuren direct gesloten, vaak zelfs op een moment toen bijeenkomsten van minder dan 100 personen nog waren toegestaan. Immers maakt voor een non-profit één bezoeker meer of minder zelden een financieel verschil. In de commerciële galleries daarentegen kan de huur betaald worden doordat de juiste bezoeker de galerie bezoekt en bijgevolg zijn de meeste commerciële galleries in bepaalde mate toegankelijk gebleven.

Ikzelf ben ook opengebleven tijdens mijn reguliere openingsuren, al zijn de bezoekers desondanks grotendeels uitgebleven. Dit was enigszins teleurstellend, maar begrijpelijk. Wat mij echter opviel is dat ook het aantal bezoekers op de website en sociale media duidelijk terugliep. Ik heb helaas geen data waarmee ik dat vergelijken kan, maar het lijkt me interessant om te zien of dit ook het geval was voor andere kleine kunstruimtes. Voor mij is de galerie altijd een verlenging geweest van mijn kunstenaarspraktijk, waarin ik een bepaalde context kan creëren voor mijn opvattingen over kunst in het algemeen en mijn eigen werk in het bijzonder. Als je naadloos opgaat in de heersende tendensen dan zal je niet snel geneigd zijn om een eigen alternatief op te starten, dus ik denk dat je wel kan stellen dat ik me in bepaalde mate ongekend voel.

Ik ben altijd een erg analytisch en logisch persoon geweest en dat heb ik ook meegenomen in mijn kunstenaarsschap. Veel van mijn werk geeft een antwoord op een ongestelde vraag over het maken van een kunstvoorwerp. In mijn ervaring resoneert dit sterk bij kunstenaars, met name kunstenaars die zelf al een noemenswaardige praktijk hebben uitgebouwd, maar is dit een onderwerp dat zich niet altijd even goed vertaalt naar een publiek dat geen ervaring heeft met de wijze waarop verschillende materialen zich tot elkaar verhouden. Kunst is in mijn ogen nog altijd zeer fysiek en ik kan ook geen enkel kunstwerk opnoemen dat geen fysiek bestanddeel heeft. Zelfs bij een projectie kun je de beamer omver schoppen en je kan een performer gewoon aan zijn oor trekken als je dat zou willen. Dat verklaart ook gedeeltelijk de naam van mijn galerie, die de aandacht terug vestigt op de fysieke dimensies. Mijn kunstenaarspraktijk is bijgevolg breed en gericht op voorwerpen, met alle problemen van opslag en werkruimte die daar bij horen.

In het afgelopen jaar was ik me door deze problematiek al meer aan het richten op kleinere projecten

en werken op papier. Een van de dingen waar ik mij voortdurend mee heb bezig gehouden is een serie die ik 'takenlijsten' noem. Daarvoor neem ik de takenlijst die ik elke week op een A4'tje maak. Ik vouw dit vel papier in vier delen en voor elke dag heb ik één deel. De vouwen, krassen en markeringen die aan het eind van de week op het papier te vinden zijn gebruik ik vervolgens als begin voor een schildering in vier kleuren gouache: okergeel, lichtbruin, turquisegroen en warmgrijs. Dit levert me elke week opnieuw een mogelijkheid op om te reageren op een situatie waarover ik de volledige controle heb, maar die toch steeds opnieuw in staat is me te verrassen. Het is belangrijk voor een kunstenaar om een continuïteit voor zichzelf te creëren

“Kunst is in mijn ogen nog altijd zeer fysiek en ik kan ook geen enkel kunstwerk opnoemen dat geen fysiek bestanddeel heeft”

waarin hij werken kan zonder dat hij afhankelijk is van beslissingen buiten het werk om.

Op vrijwel geen enkele noemenswaardige manier ben ik dus anders met mijn werk omgegaan door de uitbraak van COVID-19, noch de maatregelen om de verspreiding te beperken. Het sociale aspect van kunst is voor mij altijd van secundair belang geweest. Openingen zijn een verschrikkelijk moment om een tentoonstelling te bekijken en op een beurs is nog nooit een werk optimaal gepresenteerd. In mijn ogen zit de sociale kracht van kunst in het oprecht inleven in de denkwereld van iemand anders. In voorgaande decennia uitte dit zich vooral in een waardering voor de specifieke en diepgaande fascinaties van een individu. In meer recente tijden is dat steeds vaker vervangen door een duidelijk uitgesproken collectieve goedkeuring van een bepaalde gedeelde zienswijze. In plaats van ruimte te creëren voor persoonlijke aandacht en gen-

uanceerde boodschappen, gaat het over bezoekersaantallen, wat maatschappelijke relevant is (en dus onvermijdelijk binnenkort maatschappelijk irrelevant is) en een structuur waarin de geveinsde autoriteit van degene die de mening uitspreekt belan-

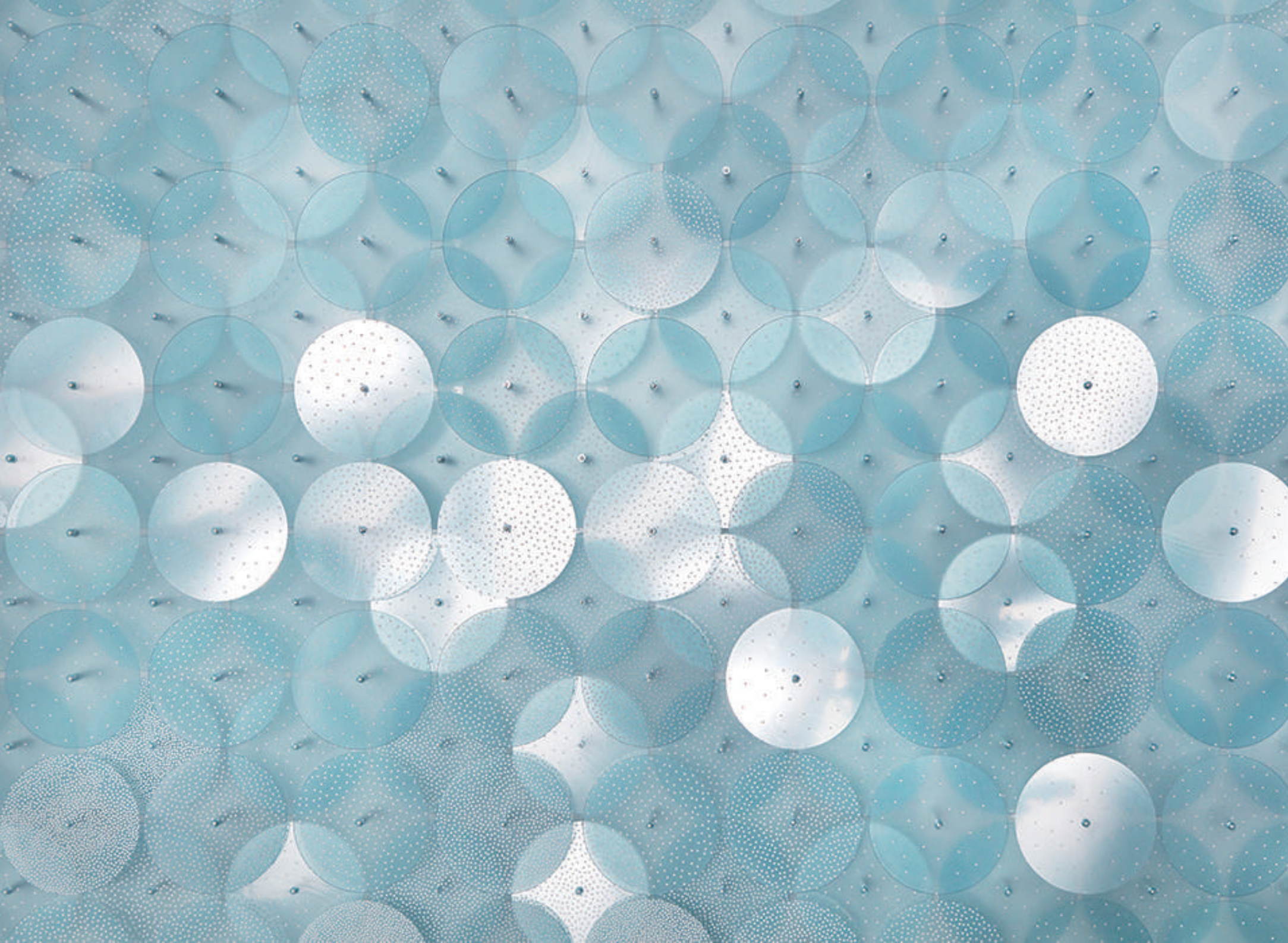
grijker is dan wat die mening inhoudt. Iets in mij had gehoopt dat de meer afstandelijke leefnormen en de nadruk op kleinschaligheid hadden geleid tot tentoonstellingen met intenser werk op een kleinere schaal. Dat er eens een groot vraagteken zou worden gezet bij de collectieve gedeelde belevenis van kunst. Het leek me een uitgelezen kans om tentoonstellingen te maken die onmogelijk op een beurs of een opening bekeken kan worden vanwege de aandacht en de ruimte die het vraagt. Kunst die wellicht een minder breed publiek probeert aan te spreken, maar daardoor wel sterker een positie kan bepalen die een werkelijke toevoeging tracht te zijn aan de wereld als geheel.

Dit is helaas echter niet het geval geweest.

De kunstwereld gedraagt zich nog steeds alsof ze vooral op zoek is naar vertier en is vervolgens collectief beledigd als buitenstaanders hun bezigheden daardoor onder vrijetijdsbesteding scharen.

Voor de toekomst heb ik bijgevolg geen specifieke verwachtingen en kun je alleen koffiedik kijken. Ik geloof ook niet dat de huidige crisis direct fundamentele veranderingen teweeg heeft gebracht. Voor individuele gevallen kan de impact groot zijn geweest en op een lange termijn zijn er vast gevolgen die nu niet te overzien zijn, maar later zullen die gevolgen ook weer moeilijk te benoemen zijn en voor individuen zijn er vele andere zaken die grote consequenties kunnen hebben. Sommige tekortkomingen zijn kortstondig uitvergroot, maar ik heb niet het idee dat de plekken in de maatschappij die verandering teweeg kunnen brengen voldoende zijn geraakt om daar ook daadwerkelijk iets mee te doen.

Guus van der Velden 2020

Mats Horbach Anne Ligtenberg

Waar verdienen je normaal gesproken je geld mee en is dat nu veranderd? Welke activiteiten verricht je normaal gesproken en waar voer je die uit? Is dat veranderd in deze situatie?

Met onze ontwerpstudio werken we veel in het sociale domein. Deze projecten zijn deels ontstaan en co-financiert door de culturele sector (om de creatieve industrie en maatschappelijke instanties de mogelijkheid te geven om krachten te bundelen voor het maatschappelijke belang.) Het zijn projecten met zorginstellingen, hulpverleningsorganisaties, onderwijs en gemeentes om mensen die zich moeilijk kunnen uiten of in een moeilijke situatie zitten een stem te geven en te empoweren. Om deze projecten te doen is veel vertrouwen nodig vanuit de organisaties, ze doen immers iets totaal nieuws door met ontwerpers in zee te gaan, en zeker ook vanuit de doelgroep omdat deze vaak al in een kwetsbare situatie zitten. Normaal gesproken zijn we veel op locatie bezig en hebben we veel gesprekken met alle stakeholders om een relatie met hen op te bouwen en hen eigenaarschap over het project te laten ontwikkelen. Dat gaat nu niet. Door de Corona crisis is het bijvoorbeeld niet toegestaan om naar verzorgingshuizen te gaan waar we momenteel projecten draaien om cliënten met meervoudige geestelijke handicap een betere kwaliteit van leven te geven. In dit project hebben we al een jaar gespendeerd om een relatie op te bouwen met deze cliënten en dat is in de afgelopen 3 maanden teniet gedaan. Met de organisaties kunnen we nog wel digitaal overleggen, maar dat is niet mogelijk met de cliënten. Hierdoor merken wij dat mensen in isolatie (in welke vorm dan ook) nog harder geraakt worden door de huidige situatie.

Belemmert de Corona crisis je activiteiten? Heeft de crisis jouw werk-praktijk onder druk gezet? Zo ja, in welk opzicht?

De Corona crisis belemmert ons in zoverre dat we niet meer op locatie kunnen werken. Een zakelijk effect hiervan is dat projecten uitgesteld worden. Nu hebben wij de luxe dat de projecten nog niet zijn stopgezet, maar uitstel is een vorm van pauze. Een pauze waarin in deze situatie nauwelijks acquisitie gevoerd kan worden. Uitstel wil zeggen dat projecten later starten, later eindigen, later gefactureerd kunnen worden en later nieuw werk opleveren. Verder kijken we met spanning naar de economische en maatschappelijke ontwikkelingen die gaan komen. Wanneer veel bezuinigd gaat worden en bedrijven en organisaties hun primaire bezigheden op de rit moeten krijgen, worden mogelijkheden voor nieuwe samenwerkingsprojecten schaars. Inzakelijk opzicht zijn wij bang voor de kans dat we de klap vertraagd gaan krijgen.

Voel je je gekend in je praktijk als zelf-standige? Snappen mensen waar je mee bezig bent denk je?

Multi disciplinaire projecten zijn altijd en zullen altijd spannend blijven voor mensen. Mensen kennen namelijk hun eigen praktijk het best en van de ander hebben ze minder kennis. Wij zijn van mening dat hier ook een eigen verantwoordelijkheid ligt. Het is aan ons om onze toegevoegde waarde te laten zien. Het is deels aan ons om de opdrachtgevers te onderwijzen van ons kunnen en de beloning die daar tegenover staat. Natuurlijk zou het ideaal zijn als we in een situatie leven waarin we in Nederland niet continu het bestaansrecht van cultuur moeten verantwoorden. Het zou fijn zijn als dat algemeen aangenomen is zodat we een volgend gesprek kunnen starten met elkaar.

“Wij zijn van mening dat hier ook een eigen verantwoordelijkheid ligt. Het is aan ons om onze toegevoegde waarde te laten zien”

Brengt de veranderde situatie nieuwe artistiek inhoudelijke perspectieven en technische mogelijkheden? Kan je dat beschrijven?

Het interessante nu is dat we genoodzaakt zijn meer digitaal te communiceren terwijl tegelijkertijd onze fysieke beweging beperkt wordt. Dat zorgt voor een beweging waarin mensen het analoge en digitale met elkaar willen gaan verweven. We zijn nu bezig om onze websites en digitale presentaties opnieuw op te bouwen zodat er een menselijke interactie en verhouding

“De Corona crisis laat bestaande verborgen problematiek aan de oppervlakte zien”

tot stand gebracht kan worden met onze content en het publiek. Inhoudelijk komen nu thema's als eenzaamheid of seksueel/huiselijk geweld op in ons werk. De Corona crisis laat bestaande verborgen problematiek aan de oppervlakte zien. Als ontwerper zijn dat nu de punten waar je een relevante bijdrage kunt leveren aan de maatschappij.

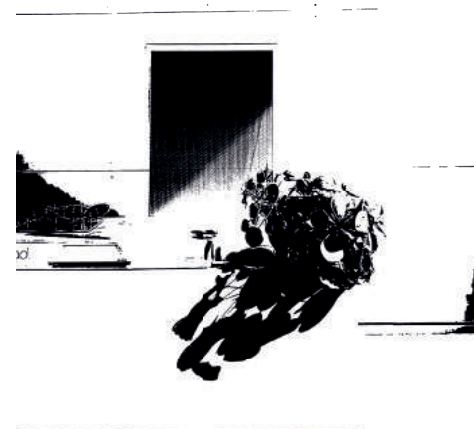
Heb je het gevoel dat er nu anders naar de positie van de kunstenaar wordt gekeken?, ook formeel?

Je hoort verschillende geluiden. Er is een groep mensen die zeggen dat kunstenaars juist nu van waarde zijn. Er zijn nieuwe ideeën nodig, er is schoonheid nodig, er is kritiek nodig en een hoop hoop. Er zijn echter ook geluiden dat cultuur nu niet zo belangrijk is. De zorg, de economie, werkgelegenheid en dergelijke staan hoger op de lijst. We zijn bang dat dit het grootste deel is van de maatschappij en dat er met veel bezuinigingen beroep gedaan wordt op het aloude idee dat de beste kunst ontstaat uit pijn en schaarste.

Hoe zie je de toekomst?

Op heel lange termijn gaat alles goed komen. Crisissen komen en gaan. We vallen en we staan weer op. Neem dat alsjeblift op in je achterhoofd. Het komt goed.

Hoe? En hoe lang? Daar worden wij ook zenuwachtig van. Op korte termijn is het roeien met de riemen die we hebben en is het flexibel zijn. We putten hoop uit dit soort initiatieven die over de hele wereld opkomen. Solidariteit binnen de sector is groot en we lijken georganiseerder dan ooit. Laten we daarom positief eindigen.

Mats Hornbach
Anne ligtenberg
2020

Jos van der Sommen

Waar verdien je normaal gesproken je geld mee en is dat nu veranderd? Welke activiteiten verricht je normaal gesproken en waar voer je die uit? Is dat veranderd in deze situatie?

Geld verdien ik met verkoop van kunstwerken en via een baan van 12 uur per week, werkzaamheden die inhoudelijk niets met kunst te maken hebben. Deze baan is de afgelopen weken gewoon doorgegaan. Werk in atelier, activiteiten daar bestaan voornamelijk uit tekenen en schilderen, daar is ook niets in veranderd in deze situatie.

Belemmert de Corona crisis je activiteiten? Heeft de crisis jouw werkpraktijk onder druk gezet? Zo ja, in welk opzicht?

De Corona crises heeft tot nu toe geen belemmeringen opgeleverd, wel zijn er tentoonstellingen verzet. Zo zou een door Johan Kuipers en mij samengestelde tentoonstelling met de titel “Tussenhuids” op 5 april zijn geopend in de Cacaofabriek, die is verzet naar 23 augustus en duurt tot 7 oktober.

Daarnaast zou ik tegelijkertijd met de oorspronkelijke tentoonstellingperiode van “Tussenhuids”, een solotentoonstelling in artKitchen te Amsterdam hebben gehad, die tentoonstelling moet ook nog komen maar is nog niet gepland, dus in die zin zijn er wel belemmeringen.

Voel je je gekend in je praktijk als zelfstandige? Snappen mensen waar je mee bezig bent denk je?

Voel me wel gekend als zelfstandige, of mensen altijd snappen waar ik mee bezig ben is de vraag. Voor mensen die minder of helemaal niet met kunst bezig zijn is het moeilijk duidelijk te maken dat je niet in opdracht werkt.

Brengt de veranderde situatie nieuwe artistiek inhoudelijke perspectieven en technische mogelijkheden?

Kan je dat beschrijven?

Deze veranderde situatie brengt tot dusver geen nieuwe artistiek inhoudelijke perspectieven, dat kan nog komen. Tot nu toe is ben ik bezig met realiseren van werken, waarvan de ideeën/plannen er al waren.

Heb je het gevoel dat er nu anders naar de positie van de kunstenaar wordt gekeken?, ook formeel?

Het gevoel dat er anders naar de positie kunstenaar wordt gekeken ervaar ik nog niet.

Hoe zie je de toekomst?

Wat mij persoonlijk betreft ga ik er vanuit dat ik blijf werken zoals ik de afgelopen jaren heb gedaan. Maak me wel zorgen over de toekomst van kunstinstellingen en artistieke/financiële mogelijkheden voor kunstenaars als gevolg van bezuinigingen op cultuur vanwege crisis situatie en opkomende populistische politieke partijen. Een situatie die nu al in Brabant realiteit dreigt te worden.

Stijn Peeters

Waar verdien je normaal gesproken je geld mee en is dat nu veranderd? Welke activiteiten verricht je normaal gesproken en waar voer je die uit?

Is dat veranderd in deze situatie?

Mijn inkomen is afkomstig uit meerdere bronnen. 1. Verkoop van autonoom werk. 2. Verkoop van werk in oplage. 3. Verkoop van mijn tijdschrift Ezel. 4. Docent Fontys DBKV, Tilburg. 5. Workshops voor AKV St Joost en Artez Zwolle. 6. Subsidie. (6a Mondriaanfonds Werkbijdrage Bewezen Talent en 6b. Subsidie in het kader van de Impulsgeldenregeling Kunstloc Brabant). 7. Kunstenaarshonoraria bij gelegenheid van exposities (Centraal Museum, Club Solo). 8. Reproductievergoeding beeldmateriaal. 9. Vergoeding voor lezingen en presentaties. Ik heb op dit moment geen afspraken voor exposities, hierdoor valt een van de mogelijkheden om werk te verkopen weg. Maar door de aankoop van 'Our Times Moralized' door het Van Abbemuseum met steun van de Vereniging Vrienden van het Van Abbemuseum, is dat afgezien van het creatieve en communicatieve aspect geen gemis. Het lesgeven gebeurt op dit moment digitaal vanuit de eigen leefomgeving en dat is op dit moment drukker dan ooit. Hierdoor is de productie van Ezel stil komen staan, zijn de lezingen en presentaties gestopt, ook het aanbieden van workshops is geen optie.

Belemmert de Corona crisis je activiteiten? Heeft de crisis jouw werkpraktijk onder druk gezet? Zo ja, in welk opzicht?

De verhuizing naar een groter atelier is door de corona crisis erg vertraagd, dit komt omdat ik uit voorzichtigheid het meeste zelf of met hulp van mijn eigen gezin heb gedaan. Twee maanden lang heb ik twee ateliers gehad, het ene in ontmanteling,

het andere in opbouw, waardoor ik geen werk heb kunnen maken. Ik hoop eind deze maand weer aan de slag te zijn. Ik merk dat ik thuis wel studeer, dat is een integraal onderdeel van mijn werkwijze. Nu lees ik de boeken die ik ooit van plan was te gaan lezen. Maar tekenen of schetsen, het ontwikkelen van ideeën, daar kom ik niet aan toe. Voor een deel komt dat door de ontdekking van de digitale didactiek, die ik me, net als mijn collega's, op basis van 1 tutorial heb moeten eigen maken. Ook zijn digitale lesdagen van 9 tot 18 uur dermate slopend dat ik vaak erg moe

ben. De plannen in verband met het Impulsgeldensubsidie heb ik moeten aanpassen, de buitenlandse reizen en de samenwerking met RKD zijn nu

niet mogelijk. Wel is een vormgever bezig met het ontwikkelen van een huisstijl en ben ik in overleg met Fontys over nieuwe educatieve projecten. Het is bizar dat ik me, in tegenstelling tot veel collega's, door de twee meevallers, de verkoop en de subsidie zekerder voel dan ooit. Bizar bedoel ik in deze voor velen rampzalige tijd.

Voel je je gekend in je praktijk als zelfstandige? Snappen mensen waar je mee bezig bent denk je?

Daar kan ik kort op antwoorden, de mensen die ik belangrijk vind, die mij en mijn werk kennen snappen steeds beter waar ik mee bezig ben. Over anderen kan ik me wel opwinden, maar hun eenvormig, abstracte projecties gebaseerd op aannames en onwil om zich echt te verdiepen in de culturele sector, maakt wat mij betreft hun mening waardeloos. Hen zie ik niet als gesprekspartner. Ik kan alleen maar communiceren op basis van een wederzijdse openheid en interesse. Gelukkig is er een enorm groot ontvankelijk publiek.

Stijn Peeters

Brengt de veranderde situatie nieuwe artistiek inhoudelijke perspectieven en technische mogelijkheden?

Kan je dat beschrijven?

Dat vind ik een moeilijke vraag, ik zie op Facebook en andere digitale media allerlei initiatieven, zoals de digitale ruimte van Platforms Project Independent Art Fair waarin je van digitale booth naar booth, van deelnemer naar deelnemer kunt zwerven. Een hele mooie vorm maar ik houd het maar twee ruimtes vol, terwijl ik op de analoge manier niet uit te putten ben. Analooq zwerven, indrukken noteren, een praatje maken, vragen stellen en de fysieke verplaatsing maken het tot een feest. Ik ben heel benieuwd hoe dat voelt voor mensen die zijn opgegroeid met de Simms, of

dat voor hen anders is. Ik vind de digitale vorm weinig interactief, je beschouwt zaken alleen maar vanuit je eigen perspectief. Binnen Fontys werken we met MS Teams, er zijn een aantal positieve aspecten, zoals de blik in de werkomgeving van studenten en collega's, de condities waaronder het werk ontstaat. Het schuurtje, het scouting-gebouwtje, (bij gebrek aan welpen en verkenners vanwege de corona op dit moment niet in gebruik), de zolderkamer bij de ouders, soms gedeeld met een zus die op st Lucas zit en een moeder die thuis schildert. De serre, de studentenkamer enzovoort enzovoort. Ook de eventuele boekenkasten of kunstwerken zijn interessant. Soms spreek je met een aantal collega's en zie je dat een van hen de boekenkast achter je aan het bekijken is, of je kijkt naar de fotograaf onder hen die je gezicht ongegeneerd zit te bestuderen en op haar handen moet blijven zitten om de foto niet te maken. Het is ook goed dat de studenten zelf verantwoordelijk zijn voor het coachings- gesprek, zij bepalen wat ze willen laten zien en op welke manier ze dat doen. Ik vind het ook fijn dat

“Ook de eventuele boekenkasten of kunstwerken zijn interessant”

ik vanaf internet meteen informatie op kan zoeken en met de student kan delen. Ook de mogelijkheid om even met de laptop naar mijn eigen boekenkast te lopen of een werk van collega's kan laten zien als voorbeeld van wat ik bedoel. Op deze manier ondersteunt dergelijke informatie je gesprek en hoeft de student dat later niet op eigen houtje, op basis van wel of niet gemaakte notities, op te zoeken. En na te denken over de reden van de naamsvermelding. De gelaagdheid en de specifieke aspecten van de verwijzing kunnen worden verhelderd. Het eigenaarschap bij de studenten leggen is een positief aspect, er komen mooie presentaties, filmpjes en gevonden oplossingen voorbij, zoals een drukpers gemaakt met behulp van een autokrik. Voor mezelf echter zie ik op dit moment geen mogelijkheden, zeker niet op artistiek vlak, ik ben de computer eigenlijk beu. Wat er wel gebeurt is dat ik heel veel boeken bestel over onderwerpen waar ik rondom mijn werk mee bezig ben, deze lees ik nu ook, in plaats van ze, zoals voorheen, neer te leggen, te etaleren vanuit het idee dat ik ze ooit ga lezen. Dat doe ik nu meteen als ze binnenkomen. Dat gaat ongetwijfeld zijn artistieke weerslag krijgen. En technisch zie ik wel mogelijkheden om op afstand onderwijs te geven als ik periodes in het buitenland ben.

Heb je het gevoel dat er nu anders naar de positie van de kunstenaar wordt gekeken?, ook formeel?

Bedoel je op dit moment? Geen idee, ik denk dat kunst en cultuur in het medi- alandschap (en de politiek al helemaal) allang met het badwater is weg gegooit. Al lang vecht de sector tegen ongeïn- formeerde slordige en op onderbuik- gevoelens gebaseerde aannames. Ik vind dit een onmogelijke vraag, je kunt er heel veel over zeggen of heel weinig. Maar het gemak waarmee de politieke 'frame' van de subsidie slurpende profiteur door een brede laag van de bevolking wordt overgenomen geeft aan dat er iets anders speelt. Onze politiek heeft gemerkt dat mensen zonde-

bokken nodig hebben om hun onvrede over de verder afnemende zekerheden op te projecteren, en speelt daar gretig op in. De waardering voor de kunsten en de mensen die al dat moois maken begint in het onderwijs. Maar ik ben niet overdreven hoopvol als ik hier over nadenk.

Hoe ze je de toekomst?

Mijn eigen toekomst, dat zit wel goed, ik verwacht nog veel goede dingen te kunnen maken, aansluiting te vinden bij theoretici en onderzoekers en door hen weer op nieuwe mogelijkheden te worden geattendeerd. Ook heb ik nu een mooi groot atelier, financiële armslag, goede contacten, mijn netwerk breidt zich uit. Zeker als ik straks weer naar het buitenland kan gaan. Het lijkt me spannend om te ervaren hoe mijn werk in een internationale context kan functioneren.

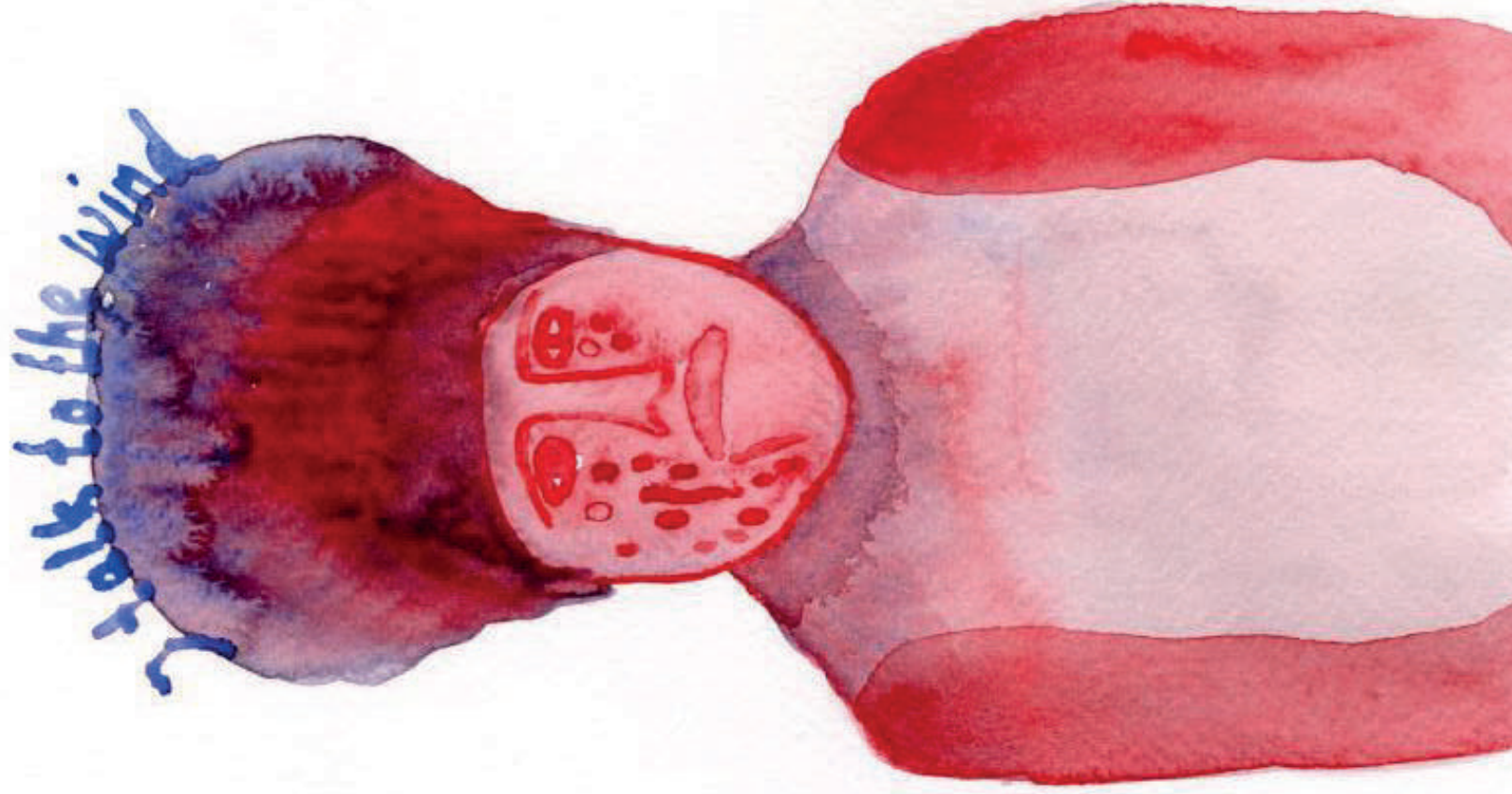
Maar dé toekomst, dat is een andere zaak. Ik maak me grote zorgen over de wereld van mijn kinderen en de generaties daarna. Zorgen over het ongecontroleerde kapitaal dat de politiek en maatschappij in vele landen corrupteert, desinformatie en verraad promoot, en er alles aan doet om de maatregelen om een ecologische ramp te voorkomen tegen te werken. Vaak maak ik me kwaad en verval ik in somberheid. Wie wil er nou in een wereld van extreem rijken en 'expendable humans' leven? Tegelijk is het wel weer interessant om me bezig te houden met de voorspellingen over een wereld na deze lock-down, na deze epidemie. Nemen de autocratische leiders en bedrijven deze kans waar om de burgerlijke vrijheden nog verder in te perken, zoals dat in Hongarije en Hong Kong gebeurt? Zijn we op weg naar een dystopie? Een wereld van totale staatscontrole? Of kunnen we juist nu de groene toekomst vormgeven die nodig is om de leefbaarheid voor toekomstige generaties te garanderen? Het zal een strijd worden van een collectief van individuen, van burg-

ers die hun politieke vertegenwoordigers ter verantwoording roepen en een betere, menselijker wereld eisen. In ieder geval denk ik dat desinteresse in politiek, het slordig omgaan met de mogelijkheden om de macht te corrigeren, door niet te gaan stemmen, "want het heeft toch geen zin", een garantie is voor een slechte afloop.

En de wereld van de kunsten waar ik zo van houd, hoe gaat die er uit zien na de lock-down? Zullen de gemeentelijke musea, de galerieën, de presentatie-instellingen en kunstenaarsinitiatieven het redden? Wat zijn de effecten van de door deze crisis ontstane tekorten en waar zullen deze worden verrekend? Het huidige

“Wat zijn de effecten van de door deze crisis ontstane tekorten en waar zullen deze worden verrekend?”

Brabantse provinciebestuur heeft al een toekomstperspectief geschetst waar ik niet blij van word. Natuurlijk overleeft de individuele kunstenaar op een of andere manier. Maar als de mogelijkheden om je professioneel te kunnen ontplooiën ontbreken, als de tijd voor beschouwing en reflectie, de ruimte waarbinnen je beelden zich ontwikkelen, vol stroomt met dagelijkse zorgen heeft dat grote invloed op je werk. Wij kunstenaars zijn ontdekkingsreizigers, we trekken ons tijdelijk terug, creëren ruimte in ons hoofd om na te denken. We verbinden historie met toekomst en onderzoeken nieuwe verbeeldingen. Met deze beelden komen we weer naar buiten om ze als discussiestukken aan de wereld te presenteren, als uitnodigingen tot gesprek. Kunst zal mensen nooit monddood maken, maar een bekend en onbekend publiek altijd met open vizier benaderen. In die zin is het een correctie op het autoritaire denken, mijn hoop is gevestigd op deze gemeenschap van maatschappelijk betrokken individuen en wat wij allemaal nog kunnen bijdragen aan deze wereld.

Toos Nijssen

Waar verdien je normaal gesproken je geld mee en is dat nu veranderd? Welke activiteiten verricht je normaal gesproken en waar voer je die uit? Is dat veranderd in deze situatie?

Ik heb lange tijd als freelancer gewerkt o.a. voor het Van Abbemuseum. Sinds 1 april heb ik een vast contract bij het Van Abbemuseum. Deze vormen mijn basisinkomsten. Verder verkoop ik af en toe werk, en vraag ik subsidies aan. Ik huur een atelier op antikraak basis.

Belemmert de Corona crisis je activiteiten? Heeft de crisis jouw werkpraktijk onder druk gezet? Zo ja, in welk opzicht?

De coronacrisis heeft mijn inkomsten nog niet onder druk gezet, de werkplek is wel veranderd, er is een deel van het gebouw in gebruik genomen voor het uitvoeren van een corona-artsenpraktijk.

Voel je je gekend in je praktijk als zelfstandige? Snappen mensen waar je mee bezig bent denk je?

Snappen mensen waar ik mee bezig ben? Haha, mooie vraag, buiten mijn kunstenaars-collega's snappen maar weinig mensen waar ik mee bezig ben.

Brengt de veranderde situatie nieuwe artistiek inhoudelijke perspectieven en technische mogelijkheden?

Kan je dat beschrijven?

De veranderde situatie heeft me in de eerste instantie totaal geblokkeerd. Na verloop van tijd begon ik het om te zetten in mijn tekeningen en ben ik samen met mijn partner en collega aan de productie van een boek met 200 tekeningen begonnen. Dit komt in juni uit.

Heb je het gevoel dat er nu anders naar de positie van de kunstenaar wordt gekeken?, ook formeel?

Ik heb zeker het gevoel dat kunst in het algemeen geen waarde meer heeft in deze situatie, als mensen bezig zijn met fysiek en mentaal overleven heeft kunst geen toegevoegde waarde meer zie ik.

Hoe zie je de toekomst?

Gisteren schreef ik nog: ik heb het gehad met de mensheid, en momenteel denk ik er nog zo over als ik om me heen kijk. Er is een omslag gaande, en we staan nog maar aan het begin, volgens mij komt er nog veel meer ellende op ons af. Waar ik het meest gelukkig ben is in mijn atelier, dat weliswaar veel huur moet opleveren voor een antikraak-organisatie die verder niets voor je doet buiten de huur te innen, dus nee van de omstandigheden word ik niet gelukkig. Ik zie ook nog echt niet het positieve effect van deze crisis. Ik vraag mezelf wel constant af hoe ik buiten de chaos door het hanteren van protocollen etc mijn creatieve geest kan laten werken.

En ik zie wel dat dat soms vanzelf gebeurt, en ook ik zoek naar verandering. In de goede richting bedoel ik dan. En ondertussen ploetert iedereen voort, en zie ik af

en toe iets heel kleins, bijv het groeien van een tomatenplant wat mij hoop geeft. Maar wat dat betekent voor de kunstwereld? Dat durf ik nu niet te zeggen, ik zie wel dat er veel kunstenaars, waaronder ik zelf ook, zich afvragen waar ze naartoe willen en of ze nog wel hetzelfde willen als voorheen. Wat dat betreft bestaat er wel degelijk een wereld voor en een wereld na de crisis. Alleen de wereld erna draait nog niet..... en veroorzaakt bij mij nogal eens een grote onhandigheid in functioneren.....

Karin van Pinxteren

Waar verdien je normaal gesproken je geld mee en is dat nu veranderd? Welke activiteiten verricht je normaal gesproken en waar voer je die uit? Is dat veranderd in deze situatie?

Ik werk thuis grotendeels aan mijn vrije werk: schrijven/ beeldende kunst. Daarnaast werk ik thuis als backup, gemiddeld 1 dag in de week, voor Studio Frank Havermans. Ik hou de website bij, maak projecten visueel inzichtelijk, werk teksten bij en beheer het archief. Datzelfde doe ik 1 dag in de week voor Hilberinkbosch architecten. Er is momenteel nog niks veranderd maar dat kan zomaar ineens gebeuren weet ik van de vorige crisis (de bankencrisis). Fingers crossed.

Belemmert de Corona crisis je activiteiten? Heeft de crisis jouw werkpraktijk onder druk gezet? Zo ja, in welk opzicht?

Er staat nog niets onder druk, wel is er een groot project doorgeschoven naar volgend jaar. Dat betekent natuurlijk inkomstenverlies voor dit jaar. Momenteel heeft de coronacrisis nog geen invloed op mijn werkpraktijk, wat ik allemaal nog wil maken krijg ik toch nooit meer af in dit leven © dus ik vermaak me uitstekend in mijn atelier. Dat is het fijne van autonoom werk maken. Wat in de tekst als geïsoleerd romantisch wordt bestempeld, dat is natuurlijk helemaal niet romantisch, er is niks romantisch aan, het is een hardcore denktank. Je moet het zelf, je doet het zelf.

Voel je je gekend in je praktijk als zelfstandige? Snappen mensen waar je mee bezig bent denk je?

Die illusie heb ik niet. Het maakt mensen in het algemeen niks uit wat je doet als je er geld mee verdient. Ik probeer het een onbekende wel eens uit te leggen wat ik

maak maar dan loopt het meestal stroef. Men is niet bekend met de termen, bijvoorbeeld de term 'installatie' is al een enorm struikelblok. Onder zelfstandigen is het gemakkelijker, daar zit nog wel overlap, een praatje over de boekhouding kan al een

deurtje openen. Inmiddels een stuk rijker in ervaringen hou ik vaak kort. Op de vraag 'Wat voor werk heb jij?' Zeg ik zonder twijfel 'Ik ben

“O van alles wat, een beetje tussen alles in”

beeldend kunstenaar' of 'ik maak kunst'. Op de vraag die altijd daarna komt 'Wat maak je dan? Schilderijen of beelden?' (altijd die twee) zeg ik inmiddels 'O van alles wat, een beetje tussen alles in'. Natuurlijk ontstaat er soms een heel mooi gesprek. Je kunt het anderen ook niet kwalijk nemen, het is onbekend terrein.

Brengt de veranderde situatie nieuwe artistiek inhoudelijke perspectieven en technische mogelijkheden? Kan je dat beschrijven?

Deze vraag kan ik niet beantwoorden. Er zijn geen veranderingen. Wat dat betreft is het heel stabiel. Wel wordt het anders als mijn inkomen weg gaat vallen: uit verkopen, les geven, advisering en werkzaamheden voor derden. Dan zullen de inhoudelijke perspectieven, artistiek en creatief, ombuigen naar overleven. Dan ontstaat er paniek, dat is al vaker gebeurd, het komt uiteindelijk altijd weer op zijn pootjes terecht. Paniek zet de lijn wel strak, overbodigheden vallen af. Zo ben ik ook gestopt met veel op social media te zijn, het kost enorm veel tijd die niks oplevert. In die tijd kan ik een fysiek werk maken dat wel geld kan opleveren. De fora van grote bedrijven vullen voor de bankrekening van de aandeelhouders, daar pas ik voor. Dat is wel zo'n lijntje dat uit paniek ontstaat. Dat werkt. Ik heb veel meer werk gemaakt afgelopen jaren en daardoor ook meer verkocht. Het levert ook nog een beter humeur op.

Heb je het gevoel dat er nu anders naar de positie van de kunstenaar wordt gekeken?, ook formeel?

Ik geloof niet dat er anders naar kunstenaars wordt gekeken door de corona crisis. Ik denk dat mensen helemaal niet aan kunstenaars denken op dit moment, die hebben een andere focus. Voor de toekomst, gezien het nieuwe beleid in de provincie Noord-Brabant en de verrechtsing van de algemene opinie, zie ik het wel somber in, al ben ik een optimist. Maar de tendens is naar een onverdraagzaamheid neemt toe. De maatschappij wordt steeds netter, en daar passen in de algemene opinie zeker geen kunstenaars in. Volgens mij zit het

“Volgens mij zit het hele probleem in het onderwijs”

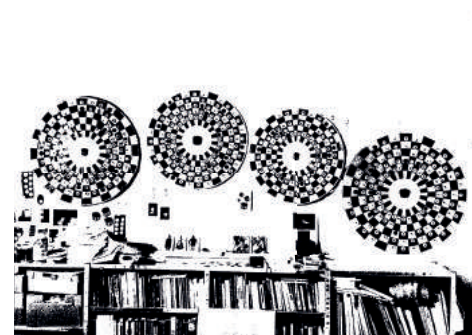
hele probleem in het onderwijs. Er wordt geen waarde toegekend aan kunst (in al zijn vormen). In heb

het idee dat het in de omringende landen toch anders is. Gezien de klasjes die altijd in musea zitten en dan ook zeker naar andere podia zullen gaan. Ook loopt de leesvaardigheid terug en het discours is er niet. Daar zit een enorme kans. Als je maar vaak genoeg zegt dat het niks voorstelt, dan geloven mensen dat uiteindelijk. Oude kunst is prima, oude muziek ook. Voor nieuw is men enorm bang dus weg ermee. Maar zonder nieuw geen oud. Ik wil geen dominee zijn, wil het graag positief houden maar hoe men tegen kunstenaars aankijkt in Nederlands is bedroevend. Als het over subsidie gaat, het struikelblok in discussies/gesprekken of over kunstopdrachten denkt men dat het hele bedrag zo je zak in vliegt. Terwijl ik als percentage gok dat 75/80 % van dat geld omgezet wordt naar bedrijven toe. Wat overblijft is het honorarium en dat is vaak niet echt veel of echt niet veel voor het werk wat ervoor wordt gedaan. Van het beeld dat kunstenaars 'subsidiesponzen' (term uit de vorige bezuinigingsronde) zijn, daar moet echt iets aan gedaan worden, daar baal ik enorm van, het komt altijd weer terug, de

hoek om, dat moet worden uitgelegd en dat leg ik dan ook altijd weer uit. Het zit anders in elkaar dan mensen denken. Het is een mantra waar maar geen einde aan komt. 4/5 van de bedragen vloeit zo hoppa het bedrijfsleven in.

Hoe zie je de toekomst?

Ik heb het er gisteren over gehad met Marjan Teeuwen. Ik denk door nog linkser te worden? Maar hoe doe je dat als je al links stemt? Groter kan je stem niet zijn. In ieder geval uitdragen dat kunst / cultuur belangrijk is. Het is zo belangrijk, men heeft het niet in de gaten maar bij de begrafenis moet er wel muziek bij denk ik altijd, om je ziel te laten stralen. Doet dat ook bij leven. Hoe ik de toekomst zie weet ik echt niet, maar na de corona crisis komt ook nog de schulden crisis... In mijn hoofd draait een malle molen, dat is mijn geluk, ik heb al snel plezier, altijd veel ideeën en hoop. Maar dat is mijn individuele antwoord. Voor het collectief belang voor de toekomst staat het belang van een goede en eerlijke rechtstaat voor mij bovenaan, als dat maar in tact blijft. Dat er geen Poolse of Hongaarse toestanden komen uiteindelijk. En die landen zijn echt niet ver weg, het komt dichterbij. Dan kun je wel inpakken met je vrije geest. Beschaving is een heel dun laagje ijs.

Karin van Pinxteren 2020